

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 5/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av en ändring av artikel 136 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 september 2011 en proposition om godkännande av en ändring av artikel 136 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (RP 12/2011 rd) till utrikesutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och finansutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (GrUU 6/2011 rd, FiUU 3/2012 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- enhetschef Kaija Suvanto, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en ändring av artikel 136 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt vad gäller en stabilitetsmekanism för de medlemsstater som har euron som valuta. I mars 2011 antog Europeiska rådet ett beslut om ändring av fördraget i förenklat förfarande.

Fördraget kompletteras med en bestämmelse om att de medlemsstater som har euron som valuta får inrätta en stabilitetsmekanism som ska aktiveras om det är oundgängligt för att trygga stabiliteten i euroområdet som helhet. I bestämmelsen föreskrivs att beviljande av varje erforderligt finansiellt stöd inom ramen för mekanis-

men kommer att vara föremål för strikta villkor. Det föreslagna tillägget till fördraget innebär inte att mekanismen inrättas, det krävs ett separat mellanstatligt avtal för det. Ändringen utökar alltså inte de befogenheter unionen tilldelas i fördragen, och unionen kan inte heller inrätta en mekanism genom egna rättsakter.

Fördragsändringen träder i kraft den 1 januari 2013, under förutsättning att varje medlemsstat till dess har meddelat rådets generalsekreterare att de har godkänt beslutet. I annat fall träder ändringen i kraft den första dagen i den månad som följer på mottagandet av det sista meddelandet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt propositionen ska fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kompletteras med att de medlemsstater som har euron som valuta får inrätta en permanent stabilitetsmekanism om det är nödvändigt för att trygga stabiliteten i hela euroområdet. Tanken är att man genom kompletteringen av grundfördraget bättre ska kunna samordna budgetdisciplinen i euroländerna och dra upp de stora riktlinjerna för deras ekonomiska politik.

Utskottet påpekar att ändringen på initiativ av Finland preciserades så att den inte gäller artikel 125 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF), där det sägs att unionen och en medlemsstat inte ska ansvara för att åta sig förpliktelser som har ingåtts av en annan medlemsstat (den så kallade klausulen om biståndsförbud, no bailout-klausulen).

Europeiska rådet beslutade vid sitt möte i december 2010 att ändringen i artikel 136 i FEUF genomförs i det förenklade ändringsförfarande som avses i artikel 48.6 i fördraget om Europeiska unionen. Beslutet antogs i Europeiska rådet den 25 mars 2011. Ändringen träder i kraft när medlemsstaterna har godkänt den nationellt. När riksdagen har godkänt fördragsändringen ska den enligt uppgift till utskottet sättas i kraft genom förordning av statsrådet i enlighet med den ändring i grundlagen som trätt i kraft efter det att propositionen avlämnades. Meningen är att ändringen ska träda i kraft i januari 2013.

Behovet av riksdagens godkännande och lagstiftningsordningen

Grundlagsutskottets syn (GrUU 6/2011 rd) är att ändringen helt klart tydliggör artikel 136 i FEUF i juridiskt hänseende i en situation som inte kunde förutses när fördraget upprättades. Den kan inte anses utvidga unionens befogenhet och kan därför godkännas i ett förenklat förfarande.

Stabilitetsmekanismen kan bara inrättas genom ett mellanstatligt avtal och det betyder att unionen inte kan göra det genom sina egna rätts-

akter. Ändringen i artikel 136 i FEUF varken utvidgar eller ändrar den befogenhet som grundfördraget tilldelar unionen och dess institutioner. Stabilitetsmekanismen får således inte någon sådan rättslig grund enligt unionsrätten som skulle ge unionen befogenhet i frågan. I sitt utlåtande (GrUU 6/2011 rd) konstaterar grundlagsutskottet att ändringen inte i sig betyder att mekanismen inrättas, utan att det krävs ett särskilt avtal för det.

För att undvika oklarhet framhåller utrikesutskottet att den nuvarande europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM) och europeiska finansiella stabiliseringsinstrumentet (EFSF) inrättades med stöd av artikel 122.2 i FEUF, där det sägs att enskilda medlemsstater på vissa villkor kan beviljas ekonomiskt bistånd från unionen. Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) som inrättats utifrån samma artikel ska ersätta de temporära finansiella mekanismerna, alltså EFSM och ESFS. Meningen är att ESM ska vara på plats sommaren 2012. Genom den nu aktuella ändringen skapas det en tydlig rättslig ram för stabilitetsmekanismen och därmed behöver man inte längre ta till artikel 122.2 i liknande fall.

Ändringen i artikel 136 i FEUF som ska tydliggöra det rättsliga läget hör inte till området för lagstiftning. Fördragsändringen görs genom beslut av Europeiska rådet och kräver riksdagens godkännande, eftersom den spelar en central roll för att trygga den finansiella stabiliteten i hela euroområdet och därmed enligt 94 § 1 mom. i grundlagen har avsevärd betydelse, inte minst under den nuvarande ekonomiska krisen som omfattar hela Europa. Grundlagsutskottets syn är att ett beslut av detta slag som i allt väsentligt påverkar EU:s ekonomiska verksamhet sammanlagt sett och inte minst med beaktande av dess tillämpningsområde kan anses vara av stor vikt.

I samband med godkännandet av Nicefördraget framhöll utskottet att tillägg och ändringar som inte spelar någon väsentlig roll för helheten, men som i sig innebär att undantaget från grundlagen utvidgas en aning kan godkännas i

vanlig lagstiftningsordning, om den helhet som en gång kom till som ett undantag från grundlagen därigenom inte ändrar karaktär. Det handlar enligt grundlagsutskottet om ett förtydligande av det rådande rättsliga läget och därför anser det i likhet med regeringen att beslutet i propositionen självfallet inte berör grundlagen på det sätt som avses i 94 § 1 mom. och att propositionen kan godkännas med enkel majoritet.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner det beslut av Europeiska rådet som avses i propositionen.

Helsingfors den 26 april 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pertti Salolainen /saml
medl. Ilkka Kanerva /saml
Ilkka Kantola /sd
Saara Karhu /sd
Mari Kiviniemi /cent
Johannes Koskinen /sd

Annika Lapintie /vänst
Maria Lohela /saf
Tom Packalén /saf
Aila Paloniemi /cent
Ben Zyskowicz /saml
ers. Seppo Kääriäinen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Svinhufvud.

RESERVATION

Motivering

Vi sannfinländare har från första början opponerat oss mot att överskuldssatta euroländer får direkt stöd utan krav på motprestation. Stödpaketet är orättvisa och farligt dyra för Finland. Vi har inte orsakat krisen. Det är orättvist att finska skattebetalare ska betala för den här krisen. Sannfinländarna anser att det måste sättas stopp för den kapitalt misslyckade stödpaketspolitiken. Följaktligen ställer vi oss inte ens bakom förslaget att inrätta några stabilitetsmekanismer. Vi anser att de bara möjliggör en överföring av budgetmakten till unionen och därmed är ett led i utvecklingen mot en förbundsstat. Sannfinländarna har från första början varit emot en federalisering.

Med hänvisning till vår avvikande mening till GrUU 6/2011 rd anser vi att ändringen i artikel 136 utvidgar unionens befogenhet och att beslutet om den inte borde ha fattats i Europeiska rådet i förenklat förfarande. Därför bör riksdagen nu fatta beslut i saken enligt 94 § 2 mom. i grundlagen med kvalificerad majoritet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen inte godkänner det beslut av Europeiska rådet som avses i propositionen.

Helsingfors den 26 april 2012

Maria Lohela /saf
Tom Packalén /saf